Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pʊmʊna ɛyaa se pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa nɛ pıkɛna wazaɣ pʊyʊ kɔyɔ, ditisaa dɔdɔ se peede ɛjadɛ yɔɔ tı-yɔɔ wɛʊ, toovonum nɛ lahɛzıyɛ palıɣna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tı-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ εyaa. Mbʊ pacaɣ se εjadɛ εlɛɣzı wɛtʊ, εyaa wɛɛ pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ ɛɛtasıɣ-wɛ kpaʊ;

Yee wadε kewiyaɣ εkandayıɣ εyʊ wala yɔɔ camıyɛ kɔyɔ, widiyi pııkaɣ εyʊ εnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se εkʊyı kewiyaɣ ŋga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powε camıyε se pasına ajεya, akpeeti nε ala taabalıyε doo tomıyε deu nε puhuuna-yε;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ngbɛyɛ paɣtʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu ɛyʊ wala nɛ ε-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kɪmaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sınaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tɪ yɔɔ camɪyɛ;

Ajεya kιqbεdʊʊ ηqbεyε taa ajɛya tisaa se alakı nε εyaa kpeekpe ña εyʊ wala, εlε pʊwɛɛ se ηqbɛyɛ εdʊ-yɛ nisi;

Yee εyaa tıŋgε ıwɛna lımaɣzıyε kʊdʊmdıyɛ εyʊ wala nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ tɔm yɔɔ kɔyɔ, pısaŋ nɛ pala tʊmıyɛ ndı.

MBO AJEYA KIGBENDOO NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo εyo wala tom we a-ñon taa yo a-limayziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne e-ti yoo weo tom.

Həəlay 1

Palʊlʊʊ εyaaa nɛ pa-tı yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ εyaa pa-tıŋgɛ.

Həəlay 2

Paa εyʊ weyi, εkε kιsɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εpızıɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ d̞ɔd̞ɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlɪna le, ɛkɛ ɛjadɛ ndɪ dɪwɛ dɪ-tɪ yɔɔ yɔ, dɪfɛyɪ dɪ-tɪ yɔɔ yɔ dɪ-taa tʊ, yaa dɪ-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se εyʊ wala tɔm tʊnɛ tɪdataɣna-ı.

Həəlay 3

Paa anı, εwɛna waqɛ se ɛwɛɛna wezuu, ɛwɛɛ ɛ-tı yɔɔ nɛ ɛkandayı ɛ-tı yɔɔ.

Həəlay 4

Pιfεγι se ποογο εwεε yomiye taa; εlε padaado-ι dodo koñon. Pekizi yomiye tom.

Hoolay 5

Pιfεγι se pado ποογο κοῆοη, pεκρεηgεsι-ι, yaa palabι-ι mbo pιdamona se pala εγο γο.

Həəlay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe wε kımaŋ paɣtʊ εsındaa nε pεwεεna wadε dɔdɔ se paɣtʊ εkandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ. Yee palakı-wε nabʊyʊ nε pıfɛyı deu, yaa pıɪdɔŋ paɣtʊ nʊmaʊ ta, pıwεε dɔdɔ se pakandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ.

Hoolay 8

Paa anı, εwɛna wadɛ se pacaɣ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Həəlay 9

Paapızıy pakpa ποογυ fann padıy yaa pεkεzι-ι tεtυ.

Həəlay 10

Yee pakpa εγυ ποογυ se εlabι nabυγυ, εwεna wadε se pahυυ ε-tom fayıı nε pana; tidey yaa tısıkı.

Həəlay 11

- 1. Εγυ weyi pakpa-ι nε padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ι se εdεwεεkι pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nε ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıι εzι paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nε pana toovonum.
- 2. Paakpaɣ εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paɣtʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayı pʊkɔma pɪlu se ɛɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkɪm, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paɣtʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Həəlay 12

Pιfεγι deu se εγσ ποογσ εdσ ε-ποο lεlσ tom taa yem yem.

Həəlay 13

- 1. Paa anı, εwεna waqε se ewolo paa le, εcaγ dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dι-taa.
- 2. Ραα εγο weyi, εwεna waqε se εκογι εjadε ndι εwε dι-taa γρ, ραα ρικε ε-ñιndε, nε ριmaɣ-ι dooye lε, εριsι.

Hoolay 14

- 1. Yee palı εγυ ποογυ wayı doli fannn, εwεna wadε sε eñını kuyuu duduyε. Etalı le, padaalo-ı.
- 2. Elε, yee toovonum, εwεεκι nabʊyʊ nɛ pañınıɣ-ı se pakpa-ı, εfεyına wadɛ se εdʊ kʊyʊʊ doli.

Həəlay 15

- 1. Paa ε y σ weyi, ε w ε na wa $d\varepsilon$ se ε yaa ε ja $d\varepsilon$ na $d\iota$ y ε se ε - $t\varepsilon$.
- 2. Pιfεγι se pekizina nɔɔyɔ se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεγzι tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalış pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaş halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaşyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ι; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pεlɔ nɛ evebu, petisiɣ se pɔsɔɔlı dama nɛ pʊcɔ palabı-wɛ halıkpaɣyɛ sɔnzı. Pıfɛyı pakpa pa-taa nɔɔyɔ nɛ doŋ.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı kɔ-yɔɔ.

Həəlay 17

- 1. Εγσ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkσdaa, εwεna wadε se εwεεna ñιm.
- 2. Pιfεγι deu se pεlεγ ποογο ε-ñιm faŋŋŋ.

Həəlay 18

Paa anı, εwεna waqε se elizi ε-limayza faaa, εtin εsɔ tɔm nʊmaʊ ngʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se waqɛ dinɛ diyekina nɛ εyʊ pizi eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ nɛ ɛtin lɛɛkʊ, εpizi ɛwili ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ngʊ ɛtingiy-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, εpiziɣ ɛla pʊ-tʊmiyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdι faaa ndʊ εmaɣzıɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa εyʊ nɔɔyʊ se εεyɔɔdι natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se εyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdı lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Həəlay 20

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se ewolo kediyzay nɛ ɛwɛɛna nabɛyɛ.
- Pιfεγι se pakpa nɔɔyʊ nɛ doŋ se εsʊʊ ŋgbεγε nadıyɛ taa.

Hoolay 21

- 1. Paa ε yo weyi, ε wɛna wadɛ se ε do ε -nɔɔ ε - ε jadɛ dɔkoo tomıyɛ tɔm taa. ε maymay ε pızı ε ela lımayza yaa ε tıŋna samay lızı ε yaa mba se pɔdɔkı ε jadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, ewena wade se ela kewiyay tomıye nadıye.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dozoo panayna samay səəlim mbo.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samaɣ εkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, εhɛzı ñım nɛ εsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ewena wade se ehiy tomıye, tomıye ndı esəəlaa yə, elabı-dı ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wɛna wadɛ se, palakı tʊmıyɛ kʊdʊmdıyɛ kɔyɔ, pɛhɛyı-wɛ kımaŋ, mulum εdaawɛɛ.
- 3. Εγσ weui εlakı tσmıyε yɔ, pσmσnaa se pεhεyι-ı camıyε, pıtalı ε nε ε-mızay nε padaala kσñɔŋ samay taa.
- 4. Paa anı, εwena wade se ε ne lalaa pado ηαρεγε; ε -ηαρεγε εκρεηdι αηαρα lεεηα γος, αηαρα ana awε ε don ne akandayı ε -γος.

Hoolay 24

Paa anı, εwena wade se ehezi ne ecalası ε-ese, padaakılı-ı nazoo tomiye taa; ewena wade dɔdɔ se paa pinaɣ ŋga, paha-ı fenaɣ kodomaɣ, ehezi ne pete peheyi-i ke-liidiya.

Həəlay 25

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εwεεna ñım nε pıwazı ε nε ε-ñımba pe-wezuu caɣʊ taa; εzı tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nε kɔ yɔ. Ewεna wadɛ se εlakı kʊñɔŋ, pıwıɣ-ı, εlabi εjam, εpısı εdanε yaa leluu, εkpadayaa, pala nabʊyʊ nε pasına-ı.
- 2. Asɔη nε piya pʊmʊnaa se pasına pıŋŋŋ.

Həəlay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-εsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsε ikuli, pıwazı-ı e-wezuu caγʊ taa, pısına-ı nε εña εyʊ wala. Kısıγna εyaa nε panıγna dama, pekpeγu dama pa-kıwεεkım, padʊʊ ηqbεγε. Kısıγna dɔdɔ ajɛγa kıqbɛndʊʊ ηqbεγε tʊma wena añınıγ laŋhɛzıγε yɔ.
- 3. Piya ñımba wena waqe se palızı sukuli ngo pəsəəla se pepiya iwobi-ko yə.

Həəlay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjadɛ sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwεna wadε se εkandayı mbʊ εlaba nε ε-hıdε sεε γρ ρυ-γρο.

Həəlay 28

Paa anı, εwɛna wadɛ se εñaɣ pana nɛ yɛdɛyɛdɛtʊ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, εzι pɔyɔɔdʊʊ kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, εtılı εsιι se εwε samay ηga ka-taa fεεε nε pıkεdıyna-ı yɔ, εtɔɔ-kε kımıyε.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediɣzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nε ε-tι yɔɔ wɛʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyι se εcɛzι-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa ɛyaa ınıına dama.
- 3. Εγσ ποογσ εεριzιγ εto se εñaŋ wala ana nε ρσdodo εzι ajεya kıgbεndσσ ηgbεyε soolσσ yo.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tı-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ŋgʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ ɛjadɛ dunɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.